

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 16. aprīlī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 61/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2010. gada 2. februāra noteikumu Nr. 103 “Transportlīdzekļu vadītāja tiesību iegūšanas un atjaunošanas kārtība un vadītāja apliecības izsniegšanas, apmaiņas, atjaunošanas un iznīcināšanas kārtība” 28.¹ punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pantam un spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža.

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Ja maināmās vadītāja apliecības derīguma termiņš beidzies pirms trijiem vai vairāk gadiem, vadītāja apliecību maina pēc B kategorijai atbilstoša teorētiskā un vadīšanas eksāmena nokārtošanas (arī ja vadītāja apliecība dod tiesības vadīt kravas automobiļus vai autobusus). Ja vadītāja apliecība dod tiesības vadīt tikai mopēdus vai motociklus, persona kārtoti šai kategorijai atbilstošo teorētisko un vadīšanas eksāmenu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš sniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta Ministru kabineta noteikumu normas satversmība. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs atrodas brīvības atņemšanas iestādē vismaz kopš 2017. gada 1. maija. 2018. gada 5. augustā beidzies viņam izsniegtās transportlīdzekļu vadītāja apliecības derīguma termiņš. Pieteikuma iesniedzējs vairākkārt vērsies valsts akciju sabiedrībā “Ceļu satiksmes drošības direkcija” (turpmāk – Direkcija), lai noskaidrotu viņam izsniegtās transportlīdzekļu vadītāja apliecības derīguma termiņu un tās apmaiņas kārtību. Atbilstoši tobrīd spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam nederīgās vadītāja apliecības maiņa bija iespējama bez termiņa ierobežojuma un eksāmenu kārtošana. Savukārt 2024. gada 15. novembrī stājās spēkā apstrīdētā norma, saskaņā ar kuru Pieteikuma iesniedzējam, lai iegūtu jaunu transportlīdzekļa vadītāja apliecību, būs jākāro B kategorijai atbilstošs teorētiskais un vadīšanas eksāmens. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma pārkāpj Satversmes 91. pantā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu, jo viņam tikusi liegta iespēja bez šķēršļiem savlaicīgi apmainīt vadītāja apliecību, kurai beidzies derīguma termiņš, salīdzinājumā ar personām, kuras neatrodas brīvības atņemšanas iestādē. Normatīvie akti nenodrošinot iespēju personai, kura atrodas

brīvības atņemšanas iestādē, bez šķēršļiem apmainīt vadītāja apliecību, kurai beidzies derīguma termiņš.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību vienīgi gadījumā, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva, formulēta nepārprotami, un Pieteikuma iesniedzējs atrodas tās tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrais teikums nosaka: “Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (ieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2024. gada 15. novembra, kad apstrīdētā norma stājās spēkā. Ieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 21. martā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to ieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturrtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu ieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Tas ietver juridisko argumentāciju, kas pamato apstrīdētās normas neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Ieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma pārkāpj Satversmes 91. pantā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Vērtējot to, vai apstrīdētā norma atbilst tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc

noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punktu*).

Lai noskaidrotu, kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt šo grupu galveno vienojošo pazīmi. Tajā pašā laikā Satversmes tiesai jāizvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos (*sal.: Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17. punkts; 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punkts*).

Pieteikumā ir aprakstīti faktiskie apstākļi un vispārīgi norādīts, ka salīdzināmās grupas ir personas, kas atrodas brīvības atņemšanas iestādē, un tās personas, kas šādā iestādē neatrodas. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs vispārīgi norāda, ka, piemēram, personas apliecību vai pasi, atšķirībā no vadītāja apliecības, iespējams apmainīt, atrodoties ieslodzījuma vietā. Pieteikumam arī pievienoti dokumenti, kas apliecina Pieteikuma iesniedzēja vēršanos Direkcijā saistībā ar autovadītāja apliecības atjaunošanu. Direkcija Pieteikuma iesniedzējam norādījusi uz apstrīdētās normas izdošanas mērķi – uzlabot satiksmes drošību. Turklāt prasība nokārtot teorētisko un vadīšanas eksāmenu vienādi attiecas uz visām personām, kurām izsniegtās transportlīdzekļa vadītāja apliecības derīguma termiņš ir beidzies vairāk nekā pirms trim gadiem.

Pieteikumā sniegtie apgalvojumi ir vispārīgi un nesniedz juridisku pamatojumu par salīdzināmo grupu atrašanos salīdzināmos apstākļos. Proti, pieteikumā nav sniegti argumenti par to, kāda ir šo grupu vienojošā pazīme un vai nepastāv kādi būtiski argumenti, kas liedz šīs grupas salīdzināt. Tāpat pieteikumā nav norādīts, kāds varētu būt ar apstrīdēto normu radītās iespējamās atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis un kādēļ tā neatbilst samērīguma principam.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8. Pieteikuma iesniedzējs lūdz nosūtīt viņam atpakaļ pieteikuma un tam pievienoto dokumentu kopijas.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs atrodas brīvības atņemšanas iestādē. Tādējādi viņam var būt objektīvas grūtības sagatavot dokumentu atvasinājumus. Ņemot vērā minēto un ievērojot labas pārvaldības principu, glabāšanai Satversmes tiesas arhīvā nododama pieteikuma kopija, bet pieteikuma un tam pievienoto dokumentu oriģināli nosūtāmi Pieteikuma iesniedzējam.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (ieteikums Nr. 61/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina